

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ У СФЕРІ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ЮРОВСЬКА ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА
доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри
трудового права Національного юридичного уні-
верситету імені Ярослава Мудрого

УДК 349.3

DOI 10.37772/2518-1718-2021-2(34)-6

НАКОПИЧУВАЛЬНА ПЕНСІЙНА СИСТЕМА: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

У статті висвітлюються питання рівнів, які існують в пенсійній системі України. Розкривається суть функціонування солідарної пенсійної системи. Зазначені проблеми, які існують наразі щодо пенсійного забезпечення громадян. Охарактеризована система добровільного недержавного пенсійного забезпечення, вказано, що вона базується на недержавних пенсійних фондах. Зроблено висновок, що обов'язкові пенсійні системи, як державні солідарні, так і повністю або частково накопичувальні, є лише інструментами, що визначають спосіб розподілу майбутнього споживання між економічно активними та неактивними членами суспільства. Виділено ряд передумов, які необхідні для ефективного впровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи.

Ключові слова: пенсійна система, солідарна, накопичувальна, пенсійні виплати, пенсійне забезпечення, пенсійне страхування.

Постановка проблеми. Пенсійна система – це сфера, в якій переплетені економічні та соціальні відносини. Її функціонування залежить від зовнішніх і внутрішніх факторів, водночас сама пенсійна система робить досить різнобічний вплив на різні процеси життя суспільства, в тому числі на процеси відтворення робочої сили.

Пенсійна система України – це сукупність створених в нашій країні правових і організаційних інститутів і норм, що мають на меті надання громадянам матеріального забезпечення, гарантованого Конституцією України.

Пенсійне забезпечення є основним компонентом соціального захисту і одним з головних функцій держави, закріпленої в статті 46 Конституції України: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [1]. Крім того, важливим є те, що в частині третій зазначеної статті говориться, що пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають

забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

З положень Основного закону держави ми розуміємо, що важливою складовою системи соціального захисту населення є, якраз, пенсійне забезпечення, і це стосується як пенсіонерів, так і громадян, які працюють та мають право заробити собі на гідну пенсію. За даними Пенсійного фонду України станом на 1 січня 2021 року в Україні налічувалось 11,1 млн. пенсіонерів, з них 2,7 млн. осіб – працюючі пенсіонери [2]. Враховуючи, велику частку пенсіонерів у складі населення України, ми маємо розуміти соціальну значущість функціонування пенсійної системи.

Ми маємо константувати, що процес реформування пенсійної системи в Україні завжди був надто політизованим, що призвело до непослідовних дій та незадовільних результатів у довгостроковій перспективі. Жодному з українських урядів не вдалося досягти забезпечення гідного рівня життя людей похилого віку за прийнятною ціною. Великий дефіцит Пенсійного фонду – розрив між пенсійними зобов'язаннями перед пенсіонерами та доходами, продовжує загрожувати економічній ста-

більшості та відсувати на другий план необхідні інвестиції в охорону здоров'я, освіту, інфраструктуру і оборону.

Мета даної статті розкрити актуальні питання щодо впровадження накопичувальної пенсійної системи.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженнями в галузі пенсійного забезпечення займалися такі вчені як О. Коваль [8], Е. Лібанова [9], В. Жернаков, А. Слюсар, М. Шумило, В. Щербина та ін. Питання реформування української пенсійної системи висвітлюють й іноземні експерти, серед яких найбільш активними є Грег Мак Таггарт, старший міжнародний радник з питань пенсійної реформи проекту USAID «Розвиток ринків капіталу», та Марчін Свенціцькі, директор Аналітично-дорадчого центру Благитної стрічки ЄС/ПРООН.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж аналізувати особливості накопичувальної пенсійної системи, ми маємо зазначити, що сьогодні в Україні працює два рівні пенсійної системи. Це перший рівень, всім нам відома солідарна система. Суть цієї системи полягає в тому, що щомісячні відрахування із заробітної плати у вигляді єдиного соціального внеску (далі – ЄСВ), що складає 22%, надходять до Пенсійного фонду України та відразу перерозподіляються та виплачуються нинішнім пенсіонерам. Погоджуємося з Е. Лібановою, яка зазначає, що надмірна диференціація в Україні через відсутність другого рівня системи і недостатній розвиток недержавних пенсійних фондів забезпечується за рахунок тільки солідарної складової. У більшості розвинених країн світу цю функцію виконують виплати із накопичувальних фондів (обов'язкових чи добровільних), а пенсії з солідарної системи є приблизно однаковими. Відсутність необхідності фінансування дуже високих пенсій дасть змогу підвищити малі пенсії. Зрозуміло, це відбудеться не завтра. Перші пенсії з другого рівня почнуть виплачуватися через 30 років після його запровадження. Але значно раніше акумульовані кошти інвестуватимуться в економіку, що сприятиме економічному розвитку, створенню нових робочих місць та підвищенню заробітних плат. У всіх країнах світу саме пенсійні кошти, які відкладаються на десятки років, є дуже важливим інвестиційним ресурсом [9]. Крім того, слід враховувати, що відбувається старіння населення України – постійне збільшення кількості пенсіонерів та зменшення кількості працюючих людей. Тих коштів, що надходять до пенсійного фонду не вистачає для покриття виплат пенсіонерам. На даний момент, Пенсійний фонд України має значний дефіцит – понад 130 млрд. грн., що складає 50% від свого бюджету. Для покриття дефіциту ПФУ щороку з держбюджету виділяються значні додаткові суми. Так, бюджет ПФУ у 2020 р. –

466,1 млрд. грн., а дотації з Держбюджету у 2020 р. – 184,5 млрд. грн. [3]

У нас в країні давно діє і третій рівень – це система добровільного недержавного пенсійного забезпечення (іншими словами добровільно-накопичувальний рівень). Ця система базується на недержавних пенсійних фондах (далі – НПФ), в Україні їх налічується близько 60 на сьогодні. Так, пенсійні внески до НПФ здійснюються вкладником на добровільних засадах, кошти обліковуються на індивідуальному пенсійному рахунку, на них нараховується інвестиційний дохід. По досягненні пенсійного віку (за 10 років до офіційно встановленого пенсійного віку в Україні) учасник фонду отримує додаткову недержавну пенсію, що не залежить від стажу або державної пенсії. Приймати участь в цьому рівні можуть як фізичні особи, здійснюючі внески за себе, своїх рідних та дітей, так і юридичні особи, піклуючись про майбутню пенсію своїх робітників. Здійснюючі такі внески і фізичні, і юридичні особи мають можливість отримувати податкові пільги [8].

У недержавному пенсійному забезпеченні розмір пенсії залежить від внесків на користь учасника, що робить він (та/або його роботодавець), строку накопичення та інвестиційного прибутку, що постійно нараховується на ці внески. Таким чином, НПФ – це інструмент пенсійного накопичення, де існує можливість самостійно впливати на розмір своєї майбутньої пенсії. Саме самостійне добровільне накопичення є основою пенсійного забезпечення у більшості розвинених країн.

Другий рівень пенсійної системи, який має запрацювати в найближчому майбутньому є обов'язковим (на відміну від третього) і базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді або у відповідних НПФ та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат на умовах та в порядку, передбачених законом. Кошти мають потрапляти на персональні рахунки громадян, де вони обліковуються, інвестуються, генерують дохід та збільшують розмір майбутніх пенсійних виплат. Ці кошти в свою чергу будуть інвестуватися в економіку України з метою отримання інвестиційного доходу. Тобто, накопичувальна система пенсійного забезпечення базується на обов'язковому пенсійному страхуванню, яке побудоване на принципах розподільчої та накопичувальної пенсійної системи.

Накопичувальна система передбачає обов'язкову участь громадян віком від 18 до 35 років, а також добровільну участь для осіб старших 35 років. Кошти які накопичуватимуться на пенсійних рахунках громадян, будуть власністю цих громадян. Кожен громадянин зможе скористуватись ними при досягненні пенсійного віку, або у випадках передбачених

законодавством, а раніше цього терміну, наприклад у випадку настання інвалідності, або переїзду за кордон, як постійного місця проживання. Наразі даний рівень ще не працює – концепція та параметри його запуску наразі активно обговорюються серед учасників ринку, профільних державних органів та народних депутатів.

За умови належної побудови, управління та регулювання, обов'язкова накопичувальна система з індивідуальними пенсійними рахунками (другий рівень) може сприяти вирішенню довгострокових демографічних проблем і підвищити адекватність пенсійного доходу. Проте, слід зауважити, що такі системи наражають учасників на значні фінансові ризики.

Вивчаючи міжнародний досвід з порушеного питання, бачиться, що планування накопичувальної пенсійної системи висуває декілька принципових питань до її побудови та реалізації [4]. Зазначимо декілька таких вкрай важливих питань.

По-перше, хто повинен здійснювати адміністрування збору внесків: уряд (установа пенсійного страхування) чи адміністратори недержавних пенсійних фондів (НПФ)?

По-друге, необхідно створити єдиний централізований (державний) Накопичувальний пенсійний фонд, чи провідну роль в обов'язковій накопичувальній пенсійній системі повинні відігравати НПФ (тобто, тоді необхідно говорити про створення децентралізованої системи)?

По-третє, чи необхідно гарантувати мінімальні пенсійні виплати з обов'язкової накопичувальної пенсійної системи? (якщо ні, то як бути з мінімальними соціальними стандартами, які має забезпечувати держава).

Четвертим постає питання чи достатнім (і яким) є досвід функціонування добровільних НПФ (третього рівня) в Україні для їх можливого залучення до обов'язкової накопичувальної пенсійної системи?

Взагалі окремим блоком питань є діяльність фінансових посередників, як найкраще контролювати та обмежувати адміністративні видатки на оплату послуг? Важливим питанням є інвестиційна пенсійна стратегія та як бути із закордонними інвестиціями?

Окреслюючи ряд вищезазначених питань ми обов'язково маємо звернути увагу, запропоновані законопроекти з порушеного питання. Так, 20 листопада 2020 року був зареєстрований проект Закону України № 4408 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної професійної пенсійної системи». У пояснювальній записці до цього законопроекту вказується, що прийняття проекту акта сприятиме звільненню солідарної системи загальнообов'язкового державного пен-

сійного страхування від невластивих для неї видатків, створенню передумов для ефективного функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування та запобігання заборгованості підприємств перед Пенсійним фондом України, пов'язаної з фінансуванням пенсій, призначених на пільгових умовах [5].

7 травня 2021 року зареєстрований проект Закону «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне страхування» № 2683-3. Він направлений на визначення правових, економічних та організаційних засад загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення в Україні, які дозволять забезпечити необхідні регулятивні та організаційні умови для запровадження другого рівня системи пенсійного забезпечення з 1 січня 2023 року. Цим законопроектом пропонуються важливі кроки пенсійної реформи, зокрема:

- авторизація банків, компаній з управління активами, зберігачів, адміністраторів пенсійних фондів та страхових організацій та запровадження Реєстру авторизованих суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення);

- персоналізований облік учасників вести у Єдиному соціальному реєстрі, а комунікації з учасниками системи будувати за принципом «єдиного вікна»;

- право учасників системи на отримання за рахунок коштів системи накопичувального пенсійного забезпечення довічних пенсій, одноразових виплат, виплат на визначений термін [10] та інше.

Ці законопроекти безумовно важливі для впровадження накопичувальної пенсійної системи, водночас, вкрай важливо розуміти, що до початку запровадження професійної пенсійної системи має бути закладений фундамент для її надійного функціонування, встановлено високі вимоги до суб'єктів накопичувальної професійної пенсійної системи. І це має бути врегульовано на законодавчому рівні. Окрім цього, ми маємо розуміти, що просто подати законопроекти недостатньо, має бути здійснена робота парламентарів задля появи закону, який врегулював цю царину.

Водночас, маємо зазначити, що міжнародна практика показує, що накопичувальні пенсійні системи другого рівня з визначеними внесками можуть демонструвати різні варіанти побудови, активні або пасивні стратегії інвестування, параметри вибору інвестицій та інвестиційних менеджерів і варіанти здійснення виплат. Пенсійні плани з визначеними внесками встановлюють чіткий зв'язок між внесками, ефективністю інвестицій та майбутніми виплатами, підтримують законні майнові права і можуть сприяти розвитку фінансового ринку [6].

Так, у порівнянні з солідарними пенсійними системами з визначеними виплатами, вони наражають

учасників на фінансові та агентські ризики, ризики високих операційних та адміністративних витрат, а також ризики довголіття, якщо системи не передбачатимуть обов'язкової ануїтизації (придбання довічної пенсії). Взяті разом, ці чинники призводять до того, що держава має відігравати важливу роль у забезпеченні пенсій за віком.

Таким чином, не слід забувати, наприклад, що не всі пенсійні ризики мають ринковий характер. Так, існує велика кількість публікацій про аномалії поведінки у зв'язку з накопиченнями на старість. Люди не заощаджують достатніх коштів на старість з власної волі і недостатньо застраховані від ризиків. Люди неправильно диверсифікують активи. Вони схильні до «поведінки натовпу», або виконують рекомендації роботодавця, навіть якщо це далеко не оптимальний варіант. Люди можуть відкладати споживання (на старість) шляхом здійснення внесків на пенсійне забезпечення, але суспільство в цілому не може цього зробити. Неможливо накопичити товари та послуги, що споживатимуться наступним поколінням пенсіонерів: їх має виробити наступне покоління працівників [7].

Таким чином, обов'язкові пенсійні системи, як державні солідарні, так і повністю або частково накопичувальні, є лише інструментами, що визначають спосіб розподілу майбутнього споживання між економічно активними та неактивними членами суспільства. Співвідношення між чисельністю різних поколінь завжди впливатиме на частку цього покоління в сукупному суспільному споживанні. Отже, всі системи фінансування пенсій є чутливими до економічних та демографічних тенденцій. Найважливішим обґрунтуванням наявності обов'язкової накопичувальної пенсійної системи є можливість перевищення прогнозованої дохідності інвестицій над темпами зростання заробітної плати впродовж трудової діяльності або протягом періоду накопичення коштів (наприклад, впродовж 30-40 років). Саме це сталося в Чилі, де вражаюча реальна дохідність інвестицій (в середньому 8% на рік протягом 1981–2017 років) значно перевищила темпи зростання реальної погодинної оплати праці, які протягом цих 36 років становили лише 2,1%, тоді як реальний ВВП зростав щорічно в середньому на 4,1%. [8]

І навпаки, якщо заробітки працівників впродовж трудової діяльності і, особливо, перед виходом на пенсію, зростатимуть швидше, ніж дохідність інвестицій, то виплати з накопичувальної пенсійної системи з визначеними внесками будуть низькими або неадекватними порівняно із заробітками напередодні виходу на пенсію.

Аналізуючи зазначені рівні пенсійної системи в Україні, ми приходимо до висновку, що для ефективного впровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи необхідний ряд передумов. Спробуємо виділити найважливіші ті, які стосуються держави і ті, які стосуються приватного сектору.

Перше, що вимагається від держави, то звичайно це політична стабільність, щоб пройти до кінця бажаний процес реформування.

Другою важливою передумовою є сильний спроможний уряд, який зможе підтримувати макроекономічну стабільність та економічне зростання, що має засадниче значення для накопичувальних пенсійних систем, які чутливі до непередбачуваної інфляції, економічних спадів та нестабільності фінансового сектору.

Третьою передумовою є адміністративно-регуляторна готовність держави, яка полягає в наявності (розробці) ретельно продуманих і ефективних регуляторних процедур, а також здатності і бажання забезпечити їх виконання.

Щодо приватного сектору, то найголовніше – це належне розуміння та довіра громадськості до фінансових установ та інструментів. Накопичувальні пенсійні системи вимагають, щоб як уряд, так і громадяни були добре обізнаними з функціонуванням фінансових ринків. Звичайно, що основою надійності фінансових активів є стабільне зростання реальної економіки, конкурентні ринки, ефективне корпоративне управління, ефективне регулювання тощо.

Висновок. Таким чином, наша держава все таки має впровадити накопичувальну пенсійну систему, оскільки солідарна система зазнала кризи, а пенсійне забезпечення наших громадян має бути гідним. Має бути розумний підхід до ефективного її впровадження, та, безумовно, обізнаність громадян та їх впевненість у своєму пенсійному майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>.
2. Інформація Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2128756-rozpodil-pensioneriv-po-vydatah-ta-rozmirah-pryznachenyh-pensij-stanom-na-01-01-2021/>.
3. Інформація Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/arhiv-zapitannya-vidpovidi-peremishhenim-vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/2020-vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/>.

4. Mesa-Lago Carmelo, Bertranou Fabio, Pension Reforms in Chile and Social Security Principles, 1981–2015, *International Social Security Review*, Vol. 60, 1/2016.
5. Проект Закону України від 20.11.2020 р. № 4408. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо накопичувальної професійної пенсійної системи» URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70490.
6. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору». Звіт «Обов'язкові накопичувальні пенсійні системи (2-й рівень). Міжнародний досвід: уроки для України», лютий 2018 р. с. 54.
7. Barr Nicholas and Diamond Peter, Reforming Pensions in Chile, *Polityka Społeczna*, No. 1, 2016 г. 4-9.
8. Коваль О. П. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України: Київ : НІСД, 2012. с.112
9. Лібанова Е. Сучасна пенсійна система України потребує кардинального реформування. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1122694-ella_lbanova_suchasna_pensyna_sistema_ukrani_potrebu_kardinalnogo_reformuvannya_978203.html.
10. Проект Закону України від 07.05.2021 р. № 2683-3. «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71860.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 г. № 254k/96-VR. (1996). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Informatsiia Pensiinoho fondu Ukrainy. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2128756-rozpodil-pensioneriv-po-vyдах-ta-rozmirah-pryznachenyh-pensij-stanom-na-01-01-2021/> [in Ukrainian].
3. Informatsiia Pensiinoho fondu Ukrainy. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/arhiv-zapitannya-vidpovidi-peremishhenim-vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/2020-vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/> [in Ukrainian].
4. Mesa-Lago Carmelo, Bertranou Fabio, Pension Reforms in Chile and Social Security Principles, 1981–2015. *International Social Security Review*, Vol. 60, 1/2016 [in English].
5. Proekt Zakonu Ukrainy vid 20.11.2020 г. № 4408. (2020). «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo nakopychualnoi profesiinoi pensiinoi systemy». URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70490 [in Ukrainian].
6. Proekt USAID «Transformatsiia finansovoho sektoru». Zvit «Oboviazkovi nakopychualni pensiini systemy (2-y riven). Mizhnarodnyi dosvid: uroky dlia Ukrainy», liutyi 2018 г. 54 [in Ukrainian].
7. Barr Nicholas and Diamond Peter, Reforming Pensions in Chile, *Polityka Społeczna*, No. 1, 2016 г. 4-9. [in English].
8. Koval, O. P. (2012). Ryzuky, zahrozy, priorytety ta naslidky reformuvannia pensiinoi systemy Ukrainy. Kyiv: NISD [in Ukrainian].
9. Libanova, E. Suchasna pensiina systema Ukrainy potrebuie kardynalnoho reformuvannia. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1122694-ella_lbanova_suchasna_pensyna_sistema_ukrani_potrebu_kardinalnogo_reformuvannya_978203.htm [in Ukrainian].
10. Proekt Zakonu Ukrainy vid 07.05.2021 г. № 2683-3. (2021). «Pro zahalnooboviazkove nakopychualne pensiine zabezpechennia». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71860 [in Ukrainian].

ЮРОВСКАЯ ВИКТОРИЯ

доктор юридических наук, доцент, доцент кафедры трудового права
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

НАКОПИТЕЛЬНАЯ ПЕНСИОННАЯ СИСТЕМА: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ

В статье освещаются вопросы уровней, которые существуют в пенсионной системе Украины. Раскрывается суть функционирования солидарной пенсионной системы. Указанные проблемы, которые существуют в настоящее время по пенсионному обеспечению граждан. Охарактеризована система добровольного негосударственного пенсионного обеспечения, указано, что она базируется на негосударственных пенсионных фондах. Определено, что накопительная система пенсионного обеспечения базируется на обязательном пенсионному страхованию,

которое построено на принципах распределительной и накопительной пенсионной системы. Акцентируется внимание, что средства которые будут накапливаться на пенсионных счетах граждан, будут собственностью этих граждан. Сделан вывод, что процесс реформирования пенсионной системы в Украине всегда был слишком политизированным, что привело к непоследовательным действиям и неудовлетворительным результатам в долгосрочной перспективе.

Выделен ряд предпосылок, которые необходимы для эффективного внедрения обязательной накопительной пенсионной системы.

Ключевые слова: пенсионная система, солидарная, накопительная, пенсионные выплаты, пенсионное обеспечение, пенсионное страхование.

YUROVSKA VIKTORIIA

Doctor of Law, Associate Professor, Associate Professor of Department of Labor Law of Yaroslav Mudryi National Law University

ACCUMULATIVE PENSION SYSTEM: CURRENT ISSUES

Problem setting. The pension system is an area in which economic and social relations are intertwined. Its functioning depends on external and internal factors, at the same time the pension system itself has a very diverse impact on various processes of society, including the processes of reproduction of labor.

We must state that the process of reforming the pension system in Ukraine has always been too politicized, which has led to inconsistent actions and unsatisfactory results in the long run. None of the Ukrainian governments has been able to achieve a decent standard of living for the elderly at an affordable price. The large deficit of the Pension Fund - the gap between pension obligations to retirees and income, continues to threaten economic stability and push to the background the necessary investments in health care, education, infrastructure and defense.

Target of research is to reveal current issues related to the introduction of the funded pension system.

Analysis of recent researches and publications. Researchers such as V. Zhernakov, V. Kostyuk, O. Protsevsky, A. Slyusar, M. Shumylo, V. Shcherbyna, and others were engaged in research in the field of pension provision.

Article's main body. The article covers the issues of levels that exist in the pension system of Ukraine. The essence of the functioning of the solidary pension system is revealed. These problems that currently exist regarding the pension provision of citizens are mentioned. The system of voluntary non-state pension provision is described, it is indicated that it is based on non-state pension funds. It is determined that the accumulative pension system is based on mandatory pension insurance, which is based on the principles of the distributive and accumulative pension system. Emphasis is placed on the fact that the funds that will accumulate in the pension accounts of citizens will be the property of these citizens. It is concluded that the process of reforming the pension system in Ukraine has always been too politicized, which has led to inconsistent actions and unsatisfactory results in the long run.

The author outlines a number of fundamental issues regarding the construction and implementation of the funded pension system in Ukraine. It is noted that funded pension systems of the second level with defined contributions can demonstrate different construction options, active or passive investment strategies, investment choice options and investment managers and payment options. It is concluded that mandatory pension systems, both state solidarity and fully or partially accumulative, are only tools that determine the method of distribution of future consumption between economically active and inactive members of society. There are a number of prerequisites that are necessary for the effective implementation of the mandatory funded pension system.

Conclusions. Our state must still introduce a funded pension system, because the solidarity system has experienced a crisis, and the pension provision of our citizens must be decent. There must be a reasonable approach to its effective implementation, and, of course, citizens' awareness and confidence in their retirement future.

Keywords: pension system, solidarity, accumulative, pension payments, pension provision, pension insurance.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Юровська В. В. Накопичувальна пенсійна система: актуальні питання. *Право та інновації*. 2021. № 2 (34). С. 52–57.